Nr. 5 (39) Vilnius 1939 m. sausio 31 d. II metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO" PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Bargas yra didžiausias mūsų kooperacijos priešas

Kaip sena yra pasaulyje kooperacija, taip seniai yra įsitikinta, kad didžiausias kooperacijos priešas yra bargas. Pati kooperacijos idėja tepripažįsta prekių pardavimą nariams už pinigus. Daug jau buvo ir dar daug yra tokių „kooperatininkų", kurie įvairiais sumetimais stengiasi apeiti tą šventą kooperacijos tiesą—visa tik už pinigus ir nieko bargan. Jie įrodinėja nevykusiais argumentais, kad ši tiesa, ypač mūsų vargingame krašte, esanti sunkiai praktikoje įgyvendinama. Girdi, neduodant prekių bargan, sumažėtų kooperatyvo apyvarta, sunku būtų surasti kooperatyvui daugiau narių ir apskritai, kooperatyvas neturėtų jokios reikšmės, o gal dar ir subankrutuotų ir t.t. Visa tai, kas šių tariamų kooperatininkų yra tvirtinama, ištisai yra melas arba dalyko esmės nesupratimas. Jau ilgametė kooperatyvų praktika parodė, kad beveik visi kooperatyvai, kurie davė prekes bargan, per krizę subankrutavo arba iki šiol merdi, negalėdami išsivystyti. Tuo tarpu tie kooperatyvai, kurie griežtai laikėsi tikrojo kooperacijos dėsnio — pardavinėjo prekes tik už pinigus, ne tik kad nesubankrutavo, bet priešingai, gražiai išsivystė ir įsigijo didžiausį pasitikėjimą pirkėjų tarpe. Be to, tuose kooperatyvuose visada yra pavyzdinga tvarka knygose ir prekėse.

Kooperatyvų Sąjunga „Społem" gerai įvertindama, kokią didelę žalą bargas daro vartotojų kooperatyvams, visai nepriima į savo narius tų kooperatyvų, kurie duoda prekes bargan. Nes sąjunga gerai žino, kad tie kooperatyvai, remdamiesi klaidingais, nekooperatiškais dėsniais, anksčiau ar vėliau turės subankrutuoti arba nustos kooperatiško pasitikėjimo žmonėse ir sąjungai atneš tiktai moralę ir materialę žalą ir pakenks ne tiktai sąjungos autoritetui, bet ir visos kooperacijos idėjai.

Kadangi sąjunga tokių netikrų kooperatyvų visai nepriima į narius, o kooperatyvui būti sąjungos nariu visada yra išrokavimas, nes su tuo yra susiję kai kurios privilegijos mokesčių srityje, tai kai kurie kooperatyvai stengiasi apgaudinėti sąjungą ir kartu patys save. Daroma šitaip: kooperatyvo knygose bargas visiškai nefigūruoja, taigi oficialiai atrodo, kad viskas tvarkoje. Tuo tarpu praktikoje yra visai kitaip. Prekės bargan duodamos paties pardavėjo nuožiūra, slaptai gavus tam valdybos sutikimą ir tų kreditų užrašai yra neoficialūs. O oficialiai išeina, kad tos prekes, kurios yra išduotos bargan turi būti krautuvės prekių remanente.

Surašius gi kokiai nors svetimai kontrolei kooperatyve tikslų prekių remanentą, randama dažnai pora tūkstančių auksinų vertės prekių nedatekliaus (nepateisinamo manuo). Tada, žinoma, imama krautuvės pardavėjas už pakarpos už išeikvojimą, pardavėjas gi, taip sučiuptas, visą kaltę suverčia ant kooperatyvo valdybos ir visa slapta kombinacija išeina aikštėn. Tada palieka vyriausiu kaltininku valdyba ir taryba, o pardavėjas greičiau išsiteisina.

Vienoje vietoje neseniai subankrutavo viena vartotojų bendrovė. Ta proga buvo kooperatyvo valdybos byla su kooperatyvo skolininkais dėl skolų grąžinimo. Kaip to kooperatyvo žinovas buvo liudininku, teismo pakviestas, kooperatyvų sąjungos liustratorius. Teismas tarp kitko paklausė liustratorių, kas buvo svarbiausia kooperatyvo subankrutavimo priežastimi? Liustratorius išaiškino, kad svarbiausia to bankroto priežastimi buvo prekių davimas kreditan (bargan). Tada teismas paklausė, ar kooperatyvas, formaliai imant, turėjo teisę duoti prekes bargan? Liustratorius atsakė, kad jis to neturėjo tiesos daryti, nes jo statute ir deklaracijoje buvo pažymėta, kad prekes turi teisę pardavinėti tik už pinigus. Tada teismas visus kooperatyvo valdybos ir tarybos narius nubaudė po 6 mėn. kalėjimo už kooperatyvo pražūdymą ir sugrąžinti kooperatyvui visus išduotus kreditus, o tikruosius skolininkus išteisino.

Tai yra tokios bargo pasekmės kooperatyvo vadovybei. Pačiam kooperatyvui tos pasekmės baigėsi jo bankrotu, o kooperatyvo nariams — jų pajų ir kooperatyvo žlugimu ir visišku kooperatyvais nepasitikėjimu ateityje.

Dabar pasvarstykime, kokia yra nauda iš bargo kooperatyvui, kaip prekybos įmonei.

Kooperatyvo apyvarta, tiesa, pradžioje kiek padidėja, duodant prekes bargan. Veltui duodant, visada atsiranda daugiau imančių. Bet už išduotas kreditan prekes neimama jokių gvarancijų, nei vekselių, o tiktai knygutėje pasižymima skola, nes tas smulkioje prekyboje yra neįmanoma. Duodama, žinoma, tik tiems, kuriais pasitikima, kad sugrąžins. Pradžioje, antru kartu pirkėjas atėjęs kooperatyvan pirkti, susimoka ankstyvesnę skolą arba jos dalį ir vėl priima bargan prekių dar didesnei sumai. Ir taip pirkėjų skolos kooperatyve diena dienon auga kaip ant mielių.

Pagalios, kooperatyve pajuntama, kad jau stinga daugelio prekių, o pinigų kasoje nėra, tai ir nėra už ką prekių nupirkti. Štai kur prasideda kooperatyvo krizė. Dabar, kad ir kaip norėtum apyvartą padidinti, nepadidinsi, nes trūkstant krautuvėje daugelio prekių, apyvarta staiga pradeda kristi. Tada kooperatyvas reikalauja iš pirkėjų grąžinti skolas. Pirkėjai, nenorėdami „veltui" pinigų kooperatyvui mokėti arba jų neturėdami, vengia ir užeiti kooperatyvan, o prekes perkasi pas žydelį. Žydelis mielai tokiems pasiūlo bargan prekių duoti, kad tik kaip greičiau išardžius didžiausį savo konkurentą— kooperatyvą. Kiti nariai, kurie kooperatyve neturi skolos, taip pat pradeda vengti kooperatyvo, nes ten maža yra prekių, mažas pasirinkimas. Be to, jie ant kooperatyvo pardavėjo yra užsigavę, kad jis vieniems prekes duoda bargan, o kitiems neduoda. Taigi ten yra nelygybė — „sukimas". Ir štai iš didelės kooperatyvo apyvartos apyvarta ir pelnas greitai susmunka ir kooperatyvas pradeda bankrutuoti.

O kaip gi šiuo atveju yra su narių lygybe? Kooperacija skelbia griežtą visų narių lygybę. Tuo tarpu kooperatyvas turtingesniems, kuriais labiau pasitiki, kad galės greičiau grąžinti, duoda prekes kreditan, o neturtingiems visai neduoda, nes jais nepasitiki. Taigi čia nėra jau lygybės. Tokiu būdu pažeidžiama yra kooperacijos idėja. Mūsų kooperatyvai dažniausia duoda prekes bargan valdininkams, kurie iš algos gyvena, o ūkininkams, ypač neturtingiesiems, vengia duoti. Tokiu būdu iš kooperatyvo yra skleidžiama didžiausia visuomeninė neteisybė. Tai kur galima tikėtis tokiam kooperatyvui žmonių pasitikėjimo. Pagalios vieni kooperatyvo skolininkai numiršta, kitus nelaimės ištinka, valdininkai kur nors kitur persikelia gyventi, o kooperatyve lieka tik neoficialioje knygutėje surašytos skolininkų pavardės ir niekuo neapdraustos sumos. Ir gaudyk dabar vėją lau-

ke, kai pats esi kaltas, neteisėtai prekes bargan išdavęs. Turi tylėti, dantis sukandęs ir klausytis žmonių priekaištų ir grasinimų. Pagalios tie skolininkai, kurie lieka gyvi ir niekur neišvažiuoja, pradeda visai užsiginti skolų kooperatyve, nes jie nėra davę kooperatyvui už paimtas prekes jokių pakvitavimų. Tada skolininkai, žydų primokyti, pradeda kalnus versti ant kooperatyvo, kad kooperatyvas greičiau iširtų ir nereikėtų jam skolų mokėti. Pagalios ir pati valdyba su taryba, matydamos, kad niekaip kreditų nebus galima išieškoti, o visa atsakomybė už tuos kreditus krenta ant jų pačių, kadangi neteisėtai juos išdavė, tai patys stengiasi taip pat kooperatyvą kuo greičiausia išardyti, kad nereikėtų atsakyti už kreditus, perduodant kooperatyvo vadovybę naujai valdybai.

Kooperatyvo krautuvės vedėjas čia taip pat gali daryti su kreditais visokių nešvarių kombinacijų: jis gali, pats išeikvojęs pinigus ar prekes, tas sumas užrašyti ant skolininkų, o pats gali išeiti švarus, išsiaiškinti prieš valdybą. Tik vėliau paaiškės, kad tie skolininkai kooperatyvui buvo daug mažiau kalti, nei vedėjas jiems prirašęs paliko. Ką tada reiškia piniginė ar vekselinė pardavėjo gvarancija valdybai? — Nieko nereiškia. Jis gali iš kooperatyvo daugiau pavogti, nei pats yra užstatęs ir nebus kaltas.

Be to, disciplinos atžvilgiu, duodant bargan prekes, pardavėjas gali visai nesiskaityti su valdybos nurodymais, nes jis žino, kad valdyba yra labiau už jį kalta, nes slaptai verčia jį duoti prekes bargan, visai neturėdama tų teisių formaliai. Taip kad tada pardavėjas, jei gudrus, laiko savo saujoje ne tiktai visą krautuvę, bet valdybą ir tarybą ir iš jų jokučius krečia.

Taigi matote, kaip šis bargo kelias yra pražūtingas kooperacijoje. Bargas dar nė vienam kooperatyvui niekad neatnešė jokios naudos, bet priešingai, visada kooperacijai stojo ir stoja skersai kelią.

Bargas tik tvirkina ir demoralizuoja gerus ir dorus kooperatyvo narius. Jis verčia narius žiūrėti į kooperatyvą kaip į kokią „kazionščina" pasipelnijimo akimis, o ne kaip į savo bendrą, naudingą visuomeniškai ir kultūriškai organizaciją. Bargas skatina žmones gyventi plačiau, nei jų pačių piniginiai ištekliai leidžia. Jis sėja narių tarpe nelygybės ir kivirčų nuodus, kelia kooperacija didžiausį nepasitikėjimą.

Taigi, težino visi kooperatininkai, kurie yra valdybų nariais ir kurie yra eiliniais kooperatyvų nariais, kad bargas kooperatyve, tai ne pačios kooperacijos išradimas, bet kooperacijos priešų padaras. Privatūs pirkliai, kovodami su kooperatyvais ir norėdami atitraukti nuo jų pirkėjus, tvirkina žmones, duodami prekes į bargą. Nori, kad jie ir savo kooperatyvuose reikalautų prekių bargan ir privestų tuos kooperatyvus prie bankroto. Bet galų gale tas bargas neišeis į gerą ir patiems privatiškiems pirkliams.

Taigi šis kooperatyvų kelias yra klaidingas. Iš to darome išvadą, kad nė vienas rimtas kooperatyvas, kuris laikosi kooperacijos idėjos dėsnių ir kuriam yra brangus visuomenės sudėtas skatikas kilniems tikslams siekti — neduos prekių bargan niekam. Ir taip pat nė vienas kooperatininkas, nereikalaus iš kooperatyvo prekių bargan.

M. Č.

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Bus tiesiamas plentas iš Kauno į Vilnių

Iki šiol patogus susisiekimas tarp Kauno ir Vilniaus yra tik traukiniu. Tuo tarpu kelias, kuris eina iš Kauno į Vilnių pro Rumšiškes, Žiežmarius ir Vievį yra ne visur geras. Nuo Kauno iki Žiežmarių kelias yra neblogas: vietomis plentas, kitur pusplentis arba geras pirmos rūšies vieškelis. Tačiau nuo Žiežmarių iki Vievio vasarą kelias sunkiai išvažiuojamas — gilus, purus smėlis. Todėl sumanyta nuo Žiežmarių pro Vievį iki pat administracijos linijos nutiesti plentą. Plento tiesimo darbus vykdys Vidaus Reikalų Ministerija vietos savivaldybėms talkininkaujant. Šio plento tiesimo darbai ketinama pradėti ateinantį pavasarį. Vėliau ir likusi šio kelio dalis nuo Žiežmarių iki Kauno bus tobulinama ir paverčiama į plentą.

Taip pat, kaip žinome, lenkų valdžia tiesia plentą nuo Vilniaus iki administracinės linijos Vievio link. Tokiu būdu neužilgo tarp Kauno ir Vilniaus bus išvestas gražus plentas, kuris pagyvins susisiekimą automobiliais ir autobusais.

Lietuvos Banko aukso atsarga

Šiemet sausio 15 d. Lietuvos Banke buvo aukso 63,55 milijonų litų vertės. Užsienių valiutų buvo 7,19 mil. lt. vertės. Popierinių pinigų (banknotų) apyvartoje buvo 138,5 lt. Tokiu būdu banknotų padengimas auksu sudarė 45,9%, o auksu ir užsienių valiutomis—51,1%.

Lietuvos ūkininkai įsiveda telefonus

Papiginus telefonų įvedimo kainas ir ūkininkai pradėjo įsivesdinėti telefonus į savo namus. Jei ūkininko gyvenamasis namas yra ne toliau, kaip už 3 km. nuo telefono linijos, tai už telefono įvedimą reikia mokėti tik 25 litai. Dažniausia telefonai pirma įvedami mokyklosna ir pas kaimo seniūnus, o paskui nuo tų laidų ir kiti ūkininkai įsiveda telefonus į savo namus.

Lietuvoje telefono abonamentas vienam mėnesiui kaštuoja tik 8 litai (Vilniuje — 15 auksinų).

Naujas „Žemės Ūkio" redaktorius

Lietuvos Žemės Ūkio Rūmai Kaune jau daug metų leidžia pusiau mokslinį žemės ūkio žurnalą „Žemės Ūkį". Šis žurnalas skiriamas daugiausia agronomams ir kitiems žemės ūkio specialistams. Jame nagrinėjami įvairūs klausimai, susiję su žemės ūkiu ir jo politika.

Iki šiol „Žemės Ūkį" redagavo dr. agr. J. Krikščiūnas. Dabar jo vieton yra paskirtas naujas jaunas gabus redaktorius agr. B. Gaidžiūnas. Agr. B. Gaidžiūnas prieš tai per dvejus metus redagavo jaunųjų ūkininkų organą „Jaunąjį Ūkininką", kurį labai išgražino ir ištobulino.

Reikia tikėtis, kad redaktorius agr. B. Gaidžiūnas ir „Žemės Ūkį" tvarkydamas, sugebės jį tinkamai vairuoti, kad tas žurnalas pataptų tikru žemės ūkio specialistų vadovu.

Lietuvos ūkininkams trūksta darbininkų

Jau keletas metų, kai Lietuvos ūkininkai nusiskundžia ž. ūkio darbininkų stoka. Anksčiau tas žemės ūkio darbininkų trūkumas pasireikšdavo tik kaikuriose krašto vietose. Tada šį darbininkų trūkumą galima būdavo nesunkiai pašalinti, perkeliant darbininkus iš tų vietų, kur būdavo jų perteklius, į tas vietas, kur jų trūkdavo. Tada kaimo darbininkų reikalus tvarkė valsčių savivaldybės, kurios registruodavo ieškančius darbo ir ieškančius darbininkų žmones ir tarpininkandavo jiems susižinoti.

Bet paskutiniaisiais metais ūkio darbininkų trūkumas tiek padidėjo, kad dabar jau nebepakanka savivaldybių tarpininkavimo, bet reikia imtis kitokių priemonių.

Anksčiau dar iš Lietuvos kasmet išvažiuodavo apie 8.000 — 10.000 ūkio darbininkų į Latviją. Dabar jau netik kad Latvijon darbininkai neleidžiami išvažiuoti, bet jų trūksta ir savo kraštui, neatsižvelgiant į tai, kad kasmet Lietuvoje priauga apie 26.000 — 28.000 gyventojų.

Šiam svarbiam darbininkų trūkumo klausimui išspręsti šiemet vyriausybė savo deklaracijoje pasižadėjo imtis griežtesnių priemonių. Prie darbininkų stokos kaime žymiai prisideda ir tai, kad darbininkai smarkiai bėga iš kaimo į miestus, kur gauna geresnį uždarbį ir linksmesnes, įvairesnes gyvenimo sąlygas. Todėl žiemos metu miestuose atsiranda net darbininkų perteklius.

Jau praėjusiais metais vyriausybė pradėjo mokėti ūkininkams premijas, kurie stato ūkio darbininkams gyvenamus namus. Nuo šių metų įvesta ūkio darbininkų apdraudimas nuo nelaimingų atsitikimų. Apskritai, norima žymiai pagerinti ž. ūkio darbininkų būklė, ir materialiniu ir kulturiniu atžvilgiu, kad jie nenorėtų bėgti iš kaimo į miestus.

Kaip žinome, kitos valstybės neturi kur dėti bedarbių, kai tuo tarpu Lietuvoje trūksta darbininkų. Gal jau netoli tas laikas, kada ir Lietuva dalį ūkio darbininkų turės atsigabenti iš kitų valstybių, panašiai, kaip dabar daro Latvija ir Estija.

Įvairios žinios

— Melioracijos departamentas jau paruošė šiems metams žemių sausinimo darbų planą. Tam planui įvykdyti reikės 2 milijonų litų, kuriuos vyriausybė jau paskyrė.

— Lenkija pakvietė Lietuvą dalyvauti Lenkijos pramonės parodoje, kuri įvyks Poznanėje šiemet balandžio mėn. pabaigoje.

— Lietuvos Miškų Departamentas medžioklei patogesnėse vietose, miškuose statys patalpas medžiotojams apsistoti.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Paskelbta prekybos sutartis

Lenkijos Vyriausybės Žiniose, kuriose skelbiama įstatymai ir įvairios sutartys su kitomis valstybėmis, sausio mėnesio 25 dieną 5 numeryje paskelbta Lietuvos—Lenkijos prekybos sutartis, kuri galioja vieneriems metams. Sutartyje nurodyta prekybos pagrindai tarp abiejų valstybių ir pažymėta, kad įvairūs su prekyba susiję formalumai bus atliekami pagal didžiausio palankumo dėsnius. Taigi muitų mokestis, eksportas ir importas, sutartyje numatytose ribose, bus kuo palankiausiai sprendžiama ir atliekama. Vieneriems metams pasibaigus, sutartis bus pratęsiama kitiems metams, jeigu nei Lietuvos nei Lenkijos vyriausybė prieš tai nieko nepareikš. O jeigu kuri nors vyriausybė norės nuo šios sutarties atsisakyti, turės apie tai kitai pranešti ne vėliau, kaip prieš šešius mėnesius.

Vilniaus kraštas turi daug vilčių

Įsigaliojus Lietuvos—Lenkijos prekybos sutarčiai, Vilniaus krašto prekybos ir pramonės atstovai turi daug vilčių, kad atsiras nemaža prekių, gaminamų Vilniaus krašte, kurios bus galima eksportuoti Lietuvos valstybėn ir taipgi gali pavykti kai ką iš ten importuoti šio krašto pramonei. Jau dabar tvirtinama, kad iš Vilniaus krašto galima bus Lietuvos valstybėn eksportuoti įvairius stiklo gaminius, radijo aparatus, žemės ūkio mašinas ir jų dalis, portlando cementą, knygas, perfumerijos gaminius, skrybelių galvas, vinius ir filcą. Be to, kaip žinoma, iš Vilniaus krašto Klaipėdon bus eksportuota 90 tūkstančių kūbinių metrų miško medžiagos lentpiūvėms. Tas miškas jau pavasarį bus pradėtas gabenti į Nemuną ir gelžkelio stotis, iš kur bus gabenamas į Klaipėdos lentpiūves. Be to, Vilniaus kraštas laukia ir importo iš Lietuvos valstybės. Pavyzdžiui, Balstogės tekstilės fabrikai žada iš Lietuvos importuoti sau žaliavos medžiagų gamybai. Tikimasi, kad prasidės didesnis turistinis judėjimas, ypač tada, kai bus susitarta dėl abiejų valstybių turistinių santykių išplėtimo. Vilniaus kraštas ir šiuo atveju turi daug vilčių, nes tikisi, kad jam teks susilaukti daugiausia svečių. Žodžiu, nuskuręs Vilniaus kraštas norėtų ta proga bent kiek atsikvėpti, pasilopyti. Gal gi šį tą ir laimės, nors daug ko tikėtis netenka.

Pašto tarifas nebus sumažintas

Šiuo metu Lenkijos Seimas svarsto ateinančių 1939/40 metų biudžetą, tai reiškia, nustato, kokias minėtais metais valstybė turės pajamas ir kur ir kiek išleis. Ta proga Seime buvo svarstyta ir paštų ir telegrafo ministerijos biudžetas. Kai kurie Seimo atstovai, kalbėdami apie šios ministerijos pajamas ir išlaidas tarp kitko pageidavo, kad būtų sumažintas pašto, telegrafo, telefono ir radijo tarifas, tai reiškia, kad pigiau kaštuotų laiškų siuntimas, telefono laikymas ir pasikalbėjimai jais su kitais miestais ir kad būtų pigiau imama už telegramus ir radiją. Pavyzdžiui, daugelis kalbėtojų pageidavo, kad už lempinius radijo aparatus kaimo žmonės mokėtų per mėnesį, vietoje dabartinių 3 auksinų, jeigu ne 1, tai bent 2 auks. Tačiau šios ministerijos ministras išaiškino, kad tuo tarpu jis negali sumažinti nei pašto, nei telefono, telegrafo ir nei radijo mokesčio — tarifo, nes sumažinus būtų gauta mažiau pajamų, kas skaudžiai atsilieptų visai ministerijai.

Dikta turi pasisekimą

Vilniaus krašte yra keli fabrikai, kurie gamina diktą. Ta dikta gaminama ne tiktai Lenkijos reikalams, bet ir eksportuojama. Praėjusiais metais gruodžio mėnesį iš Vilniaus krašto įvairios rūšies diktos buvo eksportuota 3100 kūbinių metrų. Dikta buvo eksportuota į šias valstybes: Angliją, Albaniją, Argentiną, Daniją, Aigipta, Graikiją, Olandiją, Vokietiją, Britų Indijas, Rumuniją, Urugvajų ir Pietų Afriką. Matome, kad Vilniaus krašto dikta pasiekia beveik viso pasaulio, net ir labai tolimus kraštus. Ta dikta yra skaitoma labai gera, dėl to jos pareikalavimas užsienyje vis didėja. Ryšium su tuo šiais metais Vilniaus krašte įsikūrė trys nauji diktos fabrikai.

Praėjusių metų derliai

Centralinis Statistikos Biuras praneša, kad pasiremdamas valsčiaus valdybų pranešimais, prisiųstais per apskrities storastijas, apskaitė, kokį derliai gauti praėjusiais metais 5 svarbiausių augalų. Pagal tuos apskaitymus kviečių praėjusiais metais užauginta 21.718.900 kvintalų, rugių — 7?.53?.100 kvintalų, miežių — 13.713 300 kvintalų, avižų — 26 564 700 kvintalų ir bulvių— 3?4.582.300 kvintalų. Lyginant tų metų derlius su derlingų 1933 metų derliais, praėjusiais metais kviečių derliai buvo mažesni 0,1%, rugių didesni 2,5%, miežių mažesni 4 5% ir avižų mažesni 1%. Taigi praėjusiais metais vien tiktai rugių derliai buvo kiek didesni, negu derlingaisiais 1933 m Tačiau tie praėjusieji derlingi metai didesnės reikšmes vidaus rinkoje neturėjo. Norint sužinoti, ar derliams kylant atsiranda rinkoje daugiau tų javų, reikia palyginti, ar gyventojų skaičius nedidėja, žodžiu, reikia apskaityti, kiek javų tenka vienam gyventojui. Taigi apskaičiavus, kiek kilogramų rugių tenka vienam gyventojui, pasirodo, kad derlingais 1933 metais vienam gyventojui teko 217 kg rugių, o jau 1938 metais tiktai 208 kg, nors derlius praėjusiais metais buvo nežymiai mažesnis už 1933 metų derlių. Be to, čia dar įdomu pažymėti ir tai, kad Vilniaus, Naugardėlio, Balstogės ir Pagirio vaivadijos, kurios neturi javų pertekliaus (nepagamina daugiau, negu suvartoja), 1938 metais, lyginant su 1933 m. davė derlius 1⅓ milijono kvintalų didesnius, tuo tarpu visoje Lenkijoje derlius 1938 m., lyginant su 1930 m., padidėjo tiktai 1.800.000 kvintalų.

Epušių eksportas

Švedų firma, kuri nuomoja degtukų monopolį Lenkijoje, yra įsipareigojusi eksportuoti iš Lenkijos degtukų gamybai reikalingą medžiagą. Tam tikslui yra vartojama epušis (drebulė). Šiemet degtukų monopolis vienai firmai, esančiai Baltojoje Vokėje (prie Vilniaus), leido eksportuoti 6 milijardus epušinių degtukams šipuliukų, kurie bus gaminami Baltosios Vokės fabrike.

Bičių gelbėjimas žiemą

Sunkiausiai bitės dirba vasarą. Pasibaigus didžiajam medonešiui, jos jau nebeturi tiek daug darbo ir tiktai avilyje šį tą dirba, tvarkosi. Atėjus šalčiams, darbas avilyje dar labiau sumažėja. Tačiau ir žiemos metu jos neturi visiško poilsio. Pirmiausia žiemą joms reikia avilys šildyti, kad jame temperatūra nebūtų žemesnė, kaip 13 laipsnių šilumos. Tam tikslui jos nuolat plasdena sparneliais ir tokiu būdu gamina šiluma. Plasdenant sparneliais, pačios įšyla, o nuo to sušildo ir visą avilį. Juo šaltis didesnis, juo avilys šaltesnis, juo bitės smarkiau ir dažniau plasdena sparneliais. Tas avilio šildymas ir yra svarbiausias bičių darbas avilyje žiemos metu. Jis bites gerokai privargina. Be to, jis daug pasako apie bičių padėtį avilyje. Tas plasdenimas girdisi priglaudus ausį prie avilio lakos. Tai bičių ūžimas, dūzgimas. Tas ūžimas kiekvienam geram bitininkui yra labai gerai pažįstamas. Iš jo jis sprendžia, ar bitės sveikos ir ko joms trūksta.

Nors bitės žiemą sėdi avilyje, tačiau jas gali ištikti įvairios nelaimės. Jos gali susirgti, gali pritrūkti maisto, gali

būti sušalusios ir t. t. Vasarą bitininkas kiekvienu momentu, kai nori patikrinti bites, atsidaro avilį ir mato, kas su jomis darosi. Žiemą avilio neatidarysi. Todėl žiemą reikia kitokiu būdu bites tikrinti. Tam tikslui geriausius rezultatus duoda bičių ūžimo klausymas. Kaip gydytojas, norėdamas sužinoti žmogaus sveikatą, klauso širdies plakimo, plaučių judėsių ir garso, taip ir bitininkas žiemos metu, norėdamas sužinoti, kaip gyvena bitės avilyje, turi pridėti prie lakos ausį ir klausyti bičių dūzgimo. Tas dūzgimas viską pasakys. Kitaip bitės dūzgia, kai jos neturi motinos, kitaip, kai neturi maisto, kitaip, kai avilyje perdrėgna ir t. t. Apie tuos bičių balsus ir jų reikšmę čia ir pakalbėsime.

Pirmiausia reikia, atėjus prie avilio, pasiklausyti, ar bendrai girdisi avilyje koks nors balsas. Jeigu jokio balso nesigirdi, tai reikia pirštu į avilį pabelsti. Be to, jeigu bitininkas silpnai girdi, tai turi įsigyti 50 cm ilgumo ir 5 milimetrų storumo guminę žarnelę, kurios vieną galą įstato į ausi, o kitą įkiša į avilio laką. Jeigu ir pabeldus bitės neatsiliepia, nesigirdi jokio balso, ūžimo, tai reiškia, kad bitės negyvos.

Jeigu girdimas labai tylus, ramus, lygus bičių ūžimas, o pabeldus į avilį ūžimas staiga sustiprėja, bet po kiek laiko vėl susilpnėja ir pasidaro tokis pat, kaip ir pradžioje, prieš pabeldimą, tai reiškia, kad bitės yra sveikos, turi pakankamai maisto, gerą motiną ir bendrai joms nieko netrūksta.

Jeigu girdimas neramus, nelygus ūžimas, panašus į vaitojimą, be to, girdimi ir paskirų bičių balsai, o pabeldus į avilį ūžimas padidėja, bet vistiek esti nelygus, įniršęs ir ilgai nenurimsta, tai reiškia, kad avilyje nėra motinos.

Jeigu bičių ūžimas yra silpnas, panašus į sausų lapų šlamėjima, yra neramus, o pabeldus į avilį mažai sustiprėja ir ilgai nenurimsta, tai reiškia, kad bitės pradėjo badauti.

Kai bitėms avilyje yra peršalta, tada jos labai smarkiai ūžia, dūzgia, bet lygiai, ramiai, vienu balsu. Bičių tada lakoje visai nesimato. O kai joms avilyje peršilta, bet šiaip nieko netrūksta, tai jos irgi smarkiau ūžia ir tas ūžesys yra ramus, lygus. Tačiau tuomet matosi bičių lakoje, kur jos atbėga truputį atausti.

Jeigu avilyje yra daug drėgmės ir avilys blogai vėdinasi, tai labiau bitės ūžia tiktai prie lakos, o giliau, lizdo viduryje jos laikosi ramiai. Smarkiausia jos tada ūžia prie viršutinės lakos, nes viršuje susirenka garai, blogas oras, kuris bites erzina.

Jeigu lauke yra dideli šalčiai, tai stipri bičių šeimyna, kuriai nieko avilyje netrūksta, beveik visai neūžia. Kad tokia bičių šeimyna atbustų ir pradėtų smarkiau ūžti, kartais reikia pabelsti į avilį net 10 kartų. Bet ir tada jos atsiliepia silpnai ir greit vėl nutyla. Tai reiškia, kad bitės yra stiprios, gerai laikosi ir nereikalingos jokios pagalbos.

Kaip matome, iš bičių duzgimo galima sužinoti, kaip jos gyvena ir ko joms trūksta. Dėl to bitininkams žiemos metu ir reikia dažnai pasiklausyti bičių balsų, kad jos pasakytų, kaip gyvena. Klausyti reikia kas dvi savaitės, o pavasarį net kas savaitė. Sužinojus, kad bites ištiko kokia nors nelaimė, reikia jas tuojau gelbėti.

Jeigu bitėms avilyje peršalta, tai tuojau avilys reikia iš oro šiltai aptaisyti. Tam tikslui jis reikia pridengti šiaudiniu matu, maišais, toliumi, eglių šakomis ir t. t.

Jeigu bitės pasako, kad avilyje yra per daug drėgmės, tada avilys reikia išvėdinti pravėrus lakas. O jeigu, be to, iš avilio veržiasi nemalonus kvapas, tai jau aišku, kad bitės viduriuoja. Tada avilys reikia nešti į šiltą, šviesų ir švarų kambarį, kuriame yra apie 18 – 20 laipsnių šilimos, vieną langą pridengti reta, lengvai peršviečiama medžiaga, o kitus visai tamsiai, avilį atidengti ir leisti bitėms išsivalyti. Jeigu avilys ir koriai suteršta, viskas reikia gerai išvalyti, pakeisti, paskui lizdą sutvarkyti, kartu aprūpinant jį medumi arba sirupu, bites susemti ir avilį sutvarkius vėl išnešti laukan. Avilys vakare pirmiausia nešamas kiek šaltesnėn patalpon, o ant rytojaus jau galima išnešti visai oran.

Jeigu bitės iš bado yra labai nusilpusios, apmirusios, tai jos irgi reikia atnešti į tokį pat kambarį, lizdą atidengti, praskėsti, o bites apšlakstyti šiltu, skystu cukraus sirupu. Po to korius sudėti į lizdą, viską gerai aptvarkyti. Kartu jas reikia aprūpinti maistu: medumi arba cukraus sirupu. Po to aptvarkytas avilys pernešamas į šaltesnę patalpą ir kai prie jos pripranta, po kelių valandų pernešti atgal laukan.

Kada iš bičių ūžimo sužinoma, kad jos neturi maisto ir badauja, tai tuojau reikia joms duoti maisto. Jeigu turima, tai duodama joms uždengto, nesusicukravusio vasaros medaus vaškuose. O jeigu jo nėra, tai duodamas cukraus sirupas, supiltas į korius. Galima duoti ir kietas maistas, sudarytas iš 1 dalies sušildyto medaus ir 4 dalių smulkiai sutrinto cukraus.

Jeigu šeimyna silpna arba neturi motinos, tada ją reikia sujungti su stipria šeimyna arba su ta, kuri turi gerą motiną. Jungiant bites, reikia jas atnešti į kambarį, kuriame yra 18—20° šilimos, vieną langą pridengti tuliumi, o kitus visai tamsiai ir paskui avilius atidaryti, sudaryti vieną bendrą lizdą, bites susemti ir suleisti į vieną avilį. Kad bitės, suvarytos vienan avilin nesipeš ų, prieš sujungimą įdėti į abudu aviliu po mažą gabaliuką komforo. Nuo to abiejų šeimynų bitės turės vienodą kvapą ir negalės atskirti, kurios svetimos.

Agr. J. J-kas.

Kaip naikinti žiurkes

Turbūt nereikia daug aiškinti mūsų ūkininkams, kiek žalos padaro žiurkės ūkininkų sodybose. Pelės yra kensmingos, kai jų daug prisivaiso, bet ką jau sakyti apie žiurkes, kurios savo didumu, palyginus su pelėmis, yra tikri milžinai. Žiurkės viska ėda, naikina ir apteršia: grūdus, miltus, mėsą, sūrius, lašinius ir t. t. Jos, turėdamos stiprius dantis, sugraižo ne tiktai grindis ir lubas, darydamos sau urvus, bet ir sienose išgraužia skyles. Be to, kad žiurkės suėda, sunaikina maistą ar sugraižo trobas, dar jos yra pavojingos tuo, kad perneša kai kurias ligas.

Pavyzdžiui, gerai yra ištirta, kad žiurkės apkrečia kiaules trichina, o nuo kiaulių mėsos apsikrečia ir žmonės šia baisia, nepagydoma liga. Kiaulės apsikrečia nuo žiurkių trichina tada, kai radusios negyvą žiurkę suėda.

Taigi žiurkės yra didžiausias ir pavojingiausias mūsų sodybų kenkėjas. Todėl su jomis reikia taip pat atkakliai kovoti ir jas naikinti visomis galimomis priemonėmis. Žiurkių kartais prisiveisia tiek kad jos kelia naktimis tokį triukšmą, kad negalima ir užmigti.

Žiurkėms naikinti priemonių dabar yra daug ir gerų. Galima jas naikinti spirokliniais spąstais, galima nuodyti įvairiais nuodais. Reikia tiktai viena atminti, kad žiurkes turi vienu laiku naikinti visas kaimas tomis pačiomis priemonėmis. Nes jeigu jas naikins ir su jomis kovos tik pavieni ūkininkai, tai jų kovos rezultatai bus tokie, kaip pavienių ūkininkų usnių naikinimo rezultatai savo laukuose. Mat, žiurkės, panašiai kaip usnių sėklos, keliauja iš sodybos į sodybą. Iš vienos sodybos jas išbaidžius, jos atsiduria kitoje, gretimoje sodyboje, o po kiek laiko iš ten vėl grįžta atgal į pirmąją sodybą. Todėl, kovojant su žiurkėmis pavieniui, neorganizuotai, niekad nuo jų nebus galima apsiginti ir jų išnaikinti. Dėl to su žiurkėmis reikia kovoti visiems kaimo ūkininkams susitarus, organizuotai.

Paaiškėjus, kad visame kaime yra paplitusios žiurkės, reikia visiems kaimo ūkininkams padaryti bendrą susirinkimą ir susitarti, kuriuo laiku, kokiomis priemonėmis ir kokiu būdu visi naikins žiurkes savo sodybose. Jeigu kaime nėra jokios organizacijos, tai tokį susirinkimą gali sušaukti seniūnas (šaltišius) arba tuo laiku atstovaująs kaimą ūkininkas („wyborny"). Gali tuo reikalu sušaukti privataus pobūdžio kaimynų susirinkimą ir kiekvienas ūkininkas, be jokio leidimo. Tą įstatymai leidžia daryti.

Per tokį susirinkimą gera būtų išrinkti kelių žmonių komitetą kovai su žiurkėmis. Toks komitetas turėtų surinkti iš visų ūkininkų reikalingą kiekį pinigų nuodams nupirkti. Be to, komiteto pareiga būtų prižiūrėti visus kaimynus, ar jie vykdys tai, ką buvo pasižadėję per susirinkimą ar naikins žiurkes. Komitetas taip pat turi duoti nurodymus visiems ūkininkams, kaip reikia paruošti nuodus ir t. t.

Kovojant su žiurkėmis, reikia atminti tai, kad jos vienus kvapus mėgsta ir lengvai duodasi jais privilioti, o kitų nemėgsta ir nuo jų šalinasi.

Ypatingai žiurkės vengia žmogaus prakaito kvapo. Todėl paruošiant žiurkėms privilioti maistą ar nuodus, reikia stengtis tų daiktų nepaliesti pirštais, nuo kurių gali pasilikti nemalonus žiurkėms prakaito kvapas. Tuo atveju geriausia tą maistą paruošti peiliu ar šaukštu, tik ne rankomis.

Kad kova su žiurkėmis duotų gerus rezultatus, prieš pradedant jas naikinti, reikia pašalinti visas maisto atmatas, šiukšles, kuriose žiurkės gali rasti sau pakankamai ėdalo. Taip pat reikia gerai apžiūrėti svirnus, pirkaites, maisto sandėliukus, kur tiktai gali žiurkės įlysti ir susirasti sau maisto. Visas skyles tokiuose maisto sandėliuose reikia gerai užkamšyti, kad žiurkės negalėtų įlysti ir kad negalėtų rasti sau maisto.

Kai žiurkės po poros dienų gerokai bus išalkę, tada reikia tose vietose, kur daugiausia yra jų urvų ar pėdsakų, padėti paruoštus nuodus arba spiroklinius spąstus su užvertu ant vieliukės paspirgintos mėsos šmoteliu.

Tada žiurkės noriai ės padėtą joms maistą. Priešingu atveju, kada visur bus pilna žiurkėms visokio maisto ar maisto atmatų, jos vargiai ar benorės mėginti joms paruoštą, užnuodytą maistą, bus daug atsargesnės.

Iš daugelio cheminių preparatų, pelėms naikinti bene geriausis yra „Arviko" ir „Dusimysz". „Arviko" yra tepalas ir milteliai, o „Dusimysz" yra arseninės žvakės.

Žiurkėms paruošti užnuodytą maistą geriausia šitaip. Paimti gabalą dešros, mėsos, lašinių, daržovių, šviežių žuvų ir pan. Tą maistą reikia patepti „Arviko" tepalu arba apibarstyti „Arviko" milteliais. Žuvis geriausia išskrosti ir į vidų įdėti „Arviko" tepalo ar miltelių. Kiek dėti „Arviko", yra nurodyta ant tų nuodų įpokavimo.

Taip užuodytą maistą geriausia įdėti į tam tikras uždengiamas dėžutes su skylėmis iš šonų, kad į jas galėtų įlysti tik žiurkės ir pelės, o negalėtų prieiti šunes, katės, vištos ir kiti gyvuliai. Tas dėžutes reikia pastatyti tose vietose, kur daugiausia žiurkės vaikščioja.

Nunuodytas ir užnuodytas iurkes reikia tuojau surinkti ir sudeginti ant laužo arba labai giliai užkasti į žemę, kad kiti gyvuliai negalėtų jų suėsti, nes galėtų taip pat nusinuodyti. Dėžutes, pašalinus iš jų užnuodytas žiurkes, reikia gerai išvalyti ir karštu vandeniu išplauti, kad neliktų nemalonaus kvapo, kuris galėtų kitas žiurkes atbaidyti.

Kur yra daug urvų žemėje, reikia, „Dusimiszo" žvakę uždegus, gerai išrūkyti tuos urvus, kad juose esą maži žiurkių vaikai žūtų.

Tokią bendrą kovą su žiurkėmis reikia suorganizuoti ne vieną kartą, bet dažnai, kai tiktai kur nors pasirodo šie kenkėjai. Tada tikrai žiurkes galėtume ko ne visai išnaikinti.

Taigi visi ūkininkai, kovokime su didžiausiais mūsų priešais — žiurkėmis. „Arviko" ir „Dusimysz" galima pirktis vaistinėse ir vaistinių sandėliuose. *M. Č.*

Pigiausia vištidė

Daug kartų esame rašę, kad naminiai paukščiai mūsų krašte yra labai apleisti. Jie yra blogai maitinami, labai blogose patalpose laikomi ir bendrai menkai prižiūrimi. Dėl to nereikia stebėtis, kad jie duoda menką naudą. Tuo tarpu naminiai paukščiai mažažemiams ūkininkams kaip tik turėtų būti svarbi ūkio šaka. Gerai paukščius prižiūrint, galima būtų iš jų susilaukti žymių įplaukų, kurios turėtų nemažos reikšmės mažažemiui ūkininkui. Norint susilaukti didesnės naudos iš paukščių, pirmiausia reikia jiems parūpinti geresnes patalpas. Jeigu ūkininkas stato atskirus tvartus kiaulėms, arkliams, galvijams, tai būtinai turi pastatyti atskirą patalpą ir paukščiams. Taigi vištoms reikia turėti gerai įtaisyta vištidė. Kol vištos bus laikomos kitiems gyvuliams skirtuose tvartuose, pavyzdžiui, kiaulidėse arba galvijų tvartuose, taipgi paprastoje kamaroje arba gyvenamame name, tol vištos negalės duoti didesnės naudos. Visos šios patalpos joms yra netinkamos, kenksmingos. Vištoms būtinai reikalingos vištidės. Tik gerai įtaisytose vištidėse vištos duos naudą. Gera vištidė įtaisyti nėra visai sunku. Todėl kiekvienas ūkininkas privalo įtaisyti vištidę.

Vištidės galima įtaisyti visai atskiruose pastatuose, vadinasi, galima vištoms pastatyti visai atskirą tvartą. Tai būtų geriausia. Tačiau toks tvartas — vištidė, gerai pastačius ir sutvarkius, gana brangiai kaštuotų, žinoma, daug pigiau negu geresnė kiaulidė ar karvidė. Bet kad skaitytojų tokia vištide neatbaidžius, pirmiausia pakalbėsime apie pigesnes vištides. Tos pigiosios vištidės įtaisomos ant tvartų, dažniausiai ant karvidžių. Tai pigiausios, paprasčiausios vištidės. Jas galima įsitaisyti už keliasdešimts auksinų. Kaip tokia pigiausia vištidė įtaisoma, aprašysime šiame straipsnelyje.

Kaip jau minėta, vištidė daroma ant tvarto, kur tvarto pastogė yra erdvi ir galu atsukta į pietus. Jeigu į pietus yra tvarto šonas, tada teks stoge daryti vištidės langus, nes vištos reikalauja kuo daugiausia šviesos, todėl langai turi būti pietų pusėje. Pastogėje ant tvarto reikia vištidei imti tiek vietos, kad 1 kvadratinis metras vištidės grindų (taigi vienas kvadratinis metras tvarto lubų) tektų 3 vištoms. Tokiu būdu, jeigu tvarto lubos turi 8 metrus pločio ir jeigu vištidei skirta bus 8 metrai tvarto lubų ilgio, tada visos vištidės grindų plotas sudarys 64 kvadratinius metrus. Skirdami vienam kvadratiniui grindų metrui 3 vištas, vištidėje, kurios grindų plotą sudaro 64 kvadratiniai metrai, sutilps 192 vištos. Norint vištidėje laikyti apie 100 ar mažiau vištų, vištidė daroma dvigubai mažesnė, tai yra tokia, kurios grindų plotas sudaro apie 34 kvadratinius metrus. Vištidės aukštis reikėtų daryti apie 180 cm, kad ir didesnio ūgio žmogus galėtų vištidėje vaikščioti nepasilenkęs. Nustačius vištidės ilgį ir bendrai didumą, pirmiausia reikia gerai sutvarkyti tvarto lubos, vištidės grindys, kad pro jas neprasiskverbtų iš tvarto mėšlo kvapas ir garai. Dėl to lubos reikia padaryti stiprios, iš lentų ir jos išplukti storu molio ir spalių mišiniu. Tai labai svarbu. Jeigu pro lubas skverbsis blogas kvapas, tai vištos susirgs įvairiomis ligomis ir nauda iš jų bus menka. Įtaisius vištidės grindis, reikia įtaisyti jos lubas. Tam tikslui 180 cm aukštume, skaitant nuo grindų, prie kiekvienos gegnių (krekvų) poros prikalti apie 15 cm storumo kartis, kurios sudarys vištidės balkius. Ant tų balkių reikia uždėti lubas. Tam tikslui galima suvartoti apalkus, dedant juos lygiąją pusę į apačią. Ant apalkų, sukaltų labai gerai, kad neliktų tarp jų plyšių, reikia pakloti šiaudų kūlio sluoksnį. Šiaudų sluoksnis turi būti bent 10 cm storumo. Ant šiaudų dar reikia užpilti apie 20 cm storumo spalių sluoksnį. Tokiu būdu bus įrengtos ir vištidės lubos. Jos bus pakankamai šiltos. Dabar reikia įtaisyti užpakalinė vištidės siena, užtaisyti palėpės ir priešakinėje vištidės sienoje įtaisyti langus, duris, vištoms įeiti ir išeiti dureles ir nuo tvarto iš vištidės ant žemės nulipti laiptus. Užpakalinė vištidės siena daroma visai paprastai. Jeigu turima pakankamai paprasčiausių lentų, tai jos sustatomos stačios, pritvirtinamos prie viršutinio balkelio ir prie grindų, paskui tokiu pat būdu daroma antra sienelė. Tarp šių sienelių turi būti didesnis tarpas, kur prikemšama spalių. Jeigu lentų truktų, tada tas galas būtų galima užtaisyti tokiu būdu. Paimti kartelių ir jas sustatyti taip, kad būtų pasvirusios. Vienas kartelių galas atremiamas į vištidės lubų balkelį, o kitas į grindis, tvarto lubas. Ant kartelių klojamas šiaudų sluoksnis, kuris pritvirtinamas prie kartelių. Ant šiaudų sluoksnio dar pilama spalių sluoksnis. Tokia sienelė bus pakankamai šilta. Palėpes reikia užkalti kokiomis nors paprasčiausiomis lentomis, dviem eilėmis ir tarp jų prikimšti spalių. Jeigu stogas yra šiaudinis, bet nestoras arba jau senas, tai iš vidaus reikia išmušti lentomis ir į tuščią tarpą prikimšti spaliu. Toliau reikia užtaisyti priešakinis vištidės galas. Jis užtaisomas apalkais. Tik jie reikia tiksliai suleisti, kad nebūtų plyšių. Užkalant šį galą, reikia palikti angas dviems langams ir durims. Langai daromi tokio didumo, kad vištidės langų plotas sudarytų apie šeštadalį (1/6) vištidės grindų ploto. Durys daromos tokio pločio ir aukščio, kad žmogus kiek laisviau galėtų pro jas įeiti. Įtaisius duris ir langus, tas galas dar iškalamas antra lentų eile, paliekant tarp jų tarpą. Į tą tarpą prikemšama spalių. Naudingiausia būtų langus padaryti dvigubus. Tada vištidė bus šilta. Po to iš galo apačioje reikia padaryti angą vištoms išeiti ir įeiti. Tai padarius, lieka dar padaryti laiptai nuo žemės į vištidę, kuriais laipios vištos ir žmonės

(Pabaigą žiūr. 40 pusl.).

TEISIŲ PATARĖJAS

Kl. Tėvas yra pirkęs nuo vieno kaimyno dar prieš karą pusantro ha žemės. Ar tas kaimynas galėtų dabar pirkimo aktą panaikinti ir atimti žemę? Jis ketina duoti bylą teisman.

Jaunasis Ūkininkas.

Ats. Bylos laimėjimas pareis nuo to, ar teisėtai buvo surašytas pirkimo aktas ir ar nuo surašymo akto tėvas tą žemę valdė. Jeigu aktas buvo teisėtai surašytas, t. y., jeigu buvo rašytas pas notarą ir vyresniojo notaro patvirtintas, o, be to, žemės pardavėjas buvo tos žemės savininkas, tai dabar akto negalės panaikinti. Jeigu gi aktas buvo neteisėtai surašytas, tai vis dėlto buvęs savininkas negalės jo panaikinti, jeigu pirktą žemę visą laiką valdė tamstos tėvas, nes per įsisenėjimą jis įgijo tos žemės nuosavybę.

Kl. Mano brolis gyvena Prancūzijoje ir neatsiunčia tėvams nei skatiko pinigų. Kadangi aš dirbu tėvo žemę ir juo tinkamai rūpinuosi, jis nori man užrašyti visą savo turtą. Patarkite, kur ir kokius dokumentus galima surašyti.

Visamylis.

Ats. Yra keli būdai. Galima daryti fikcinį pardavimo aktą. Šis būdas yra nepatogus, nes reikalingas vaivados leidimas žemei pirkti, o, be to, pirkimo aktas brangiai atseina. Teisėtai surašius tokį aktą, nereikia bijoti, kad jį kas nors galėtų nugriauti. Kitas būdas, tai dovanojimo aktas. Tėvas galėtų dar gyvendamas padovanoti savo turtą tamstai. Šio akto surašymas kaštuoja tiek pat, kaip ir pirkimo akto, o, be to, reikalingas yra vaivados leidimas. Nepatogus jis yra tuomi, kad tėvas dviejų metų laike gali aktą panaikinti, remdamasis tuomi, kad tamsta tapai jam nedėkingas ar įžeidei jį. Ir pirkimo ir dovanojimo aktą reikia rašyti pas notarą. Tinkamiausias, mūsų manymu, tamstai apsisaugoti būdas yra testamentas. Tėvas gali surašyti testamentą pas notarą, valsčiuje ar privačiai namie. Pas notarą rašyti testamentas kaštuos apie 25 auksinus, o, be to, yra nepatogu, nes su 3 liudininkais reikia važiuoti į miestą. Valsčiuje rašytas testamentas kaštuos mažiau, o jo reikšmė tokia pat, kaip ir notarijalinio: jį galėtų kas nugriauti, tik įrodęs suklastojimą. Privačiai namie rašytas testamentas nieko nekaštuoja ir tėvui mirus, kaip dokumentas, galios, bet čia svarbu, kad tik gerai būtų parašytas: reikia žiūrėti, kad testamentą pasirašytų mažiausiai 3 liudininkai, tėvas ar, jeigu jis yra beraštis, kas nors jo prašomas ir tas žmogus, kuris testamentą rašė. Be to, svarbu, kad liudininkai nebūtų giminės iki 3 laipsnio imtinai. Per vienerius metus, tėvui mirus, testamentą reikia duoti apygardos teismui (Sąd Okręgowy) patvirtinti, nes kitaip jis negalios.

Kl. Dar prieš karą mano motina paskolino iš kaimyno 110 rublių ir užstatan atidavė pustrečio margo žemės. Kitoje vekselio pusėje yra parašyta, kad kaimynas turi atiduoti motinai žemę, kada ji atiduos skolą. Ar dabar galima per teismą žemės ieškoti ir ar nėra įsisenėjimo.

Žilvytis.

Ats. Nežinant visų bylos aplinkybių, nieko tikslaus negalime patarti. Jeigu vekselyje neparašyta, kada vėliausiai motina turėjusi skolą grąžinti, tai, mūsų manymu, reikėtų kelti teismo bylą. Įsisenėjimo šiuo atveju nėra, nes skolintojas negalės teisme įrodyti, kad žemę valdąs, būdamas įsitikinęs, esąs savininku. Šita sąlyga įsisenėjimui yra būtina. Jeigu vekselyje buvo nurodytas skolos grąžinimo terminas, tai byla bus jau įsisenėjusi.

Kl. Uošvis žada duoti pasogą. Patarkite, kokį dokumentą geriau būtų surašyti, nes jis iš karto visų pinigų negali man išmokėti. Kokią reikšmę turi vekseliai.

Aš.

Ats. Reikia žinoti, kad pasogas yra duodamas ne žentui, bet dukteriai ir visą laiką pasilieka jos nuosavybė. Jeigu uošvis žada kokį turtą tamstai duoti, tai čia nebus pasogas, bet dovana. Vekseliai yra dokumentai, kuriais remiantis skolininkas privalo skolą grąžinti, nes priešingu atveju galima iš jo per teismo antstolį išreikalauti. Iš vekselių skolą galima išreikalauti tik tada, jeigu skolininkas turi kokį turtą. Nesąžiningi skolininkai užrašo savo turtą kitiems, pvz., žmonai, vaikams ir tuomet vekseliai tampa bevercčiai, nes skolos negalima išgauti. Geriausiai todėl galima užsitikrinti skolos grąžinimą, įrašant skolą hipotekon, nes šiuo atveju atsako ne skolininkas, bet jo žemė ir skolą turi grąžinti kiekvienas tos žemės savininkas. Jeigu, pvz., uošvis užrašys savo žemės hipotekon kaip skolą tamstai kokią pinigų sumą, tai tuos pinigus turės tamstai sumokėti ne tik uošvis, bet ir kiti tos žemės vėlyvesni savininkai. Jeigu uošvis užrašys hipotekinę skolą tamstai, tai reikalingas bus tamstai vaivados leidimas, nes kitaip notaras skolos hipotekon neįrašys. Tamstos žmonai vaivados leidimo nereikia ir todėl patogiau skolos dokumentą rašyti jos vardu.

Kl. Tarnavau pas ūkininką bernu 1932 m. Darbdavys neišmokėjo man dalies atlyginimo. Ar galiu aš dabar to atlyginimo reikalauti ir kokiu būdu?

Aš.

Ats. Pretenzijos dėl atlyginimo už darbą įsiseni po 3 metų. Todėl, jeigu nuo 1932 m. darbdavys nebuvo žadėjęs laišku ar prie liudininkų, kad atlyginimą už darbą tamstai atiduosiąs, tai dabar negalima iš jo išreikalauti, nes jau yra įsisenėjimas. Jeigu tačiau darbdavys žadėjo atiduoti ir nuo to laiko nesuėjo daugiau kaip 3 metai, paduokite jį teisman ir reikalaukite atlyginimo. Bylos laimėjimas pareis nuo to, ar galėsite įrodyti, kad darbdavys viso atlyginimo dar nėra jums išmokėjęs.

Kl. Buvau storastos nubaustas pinigine pabauda. Dabar sekvestratorius pranešė, kad per dvi savaites turiu pabaudą sumokėti, nes išvaržys turtą. Ar gali išvaržyti ūkį, jeigu tėvas yra dar gyvas ir jis yra ūkio šeimininkas. Kitą kartą buvau nubaustas ir dar jokios žinios neturiu, gal panaikino bausmę?

Lietuvis.

Ats. Kai ateis sekvestratorius areštuoti turtą, tamsta sakysi, kad jokio turto neturi, o visas ūkis ir inventorius yra tėvo. Jeigu sekvestratorius nepatikės ir aprašys kokį daiktą, tėvas privalo parašyti apylinkės teisman (Sąd Grodzki) skundą (skarga na czynności komornika) ir įrodyti, kad jis neteisėtai aprašė tėvo turtą už sūnaus skolas. Jeigu tą vykdė valsčiaus sekvestratorius (poborca gminny), skundą reikia duoti į apskrities storastiją. Kita byla nėra ko rūpintis. Tegul rūpinasi tie, kurie turi pareigą iš tamstos tuos pinigus išieškoti. Jeigu iš tamstos negalima bus piniginės baudos išgauti, reikės sėdėti arešte.

Kl. Ištekėjau 1912 m. Vyras išvažiavo Amerikon 1913 m. Vyro tėvas mirė dar prieš vyro išvažiavimą. Vyras paliko ūkį, kurį aš valdžiau nieko netrukdoma iki šių dienų. Vyras rašinėjo laiškus iki 1921 m., o paskui nustojo rašęs ir jokios žinios apie save nedavė. Skirstant dabar mūsų kaimą viensėdžiais, parašė vyras laišką, reikalaudamas, kad atiduočiau žemę jo seserims. Ar turi teisę dabar vyras reikalauti žemės. Turėjau su vyru sūnų, kuris mirė 1921 m.

Viktė P.

Ats. Neduokite žemės seserims. Jeigu matininkas nenorėtų užrašyti žemės jūsų vardu, iškelkite bylą teisme, reikalaudama, kad per įsisenėjimą būtų pripažinta jums žemės nuosavybė. Turėsite įrodyti, kad vyras paliko jums žemę be jokios nuomos sutarties ir vėliau neturėjo įtakos į jos valdymą. Turėtumete bylą laimėti. Kadangi byla yra rimta, prieš paduodant prašymą teisman, patartina pasitarti su advokatu. Jeigu pralaimėtumete teismo bylą dėl įsisenėjimo, gautumete septintą dalį viso vyro turto. Tas turtas būtų jūsų nuosavybė ir galėtumete jį kam norite užrašyti. Teismo bylą reikėtų iškelti. Sūnus bylai neturi jokios reikšmės. Remtis privačiu vyro laišku jo seserys negali ir imant tokį laišką dėmesin, matininkas negalės užrašyti žemės jų vardu.

Kl. Ar mano tėvo sesuo gali reikalauti sau dalies, kai ji jau 30 metų gyvena Vilniuje ir prie žemės jokių pretenzijų nereiškia. Ji ištekėdama pasogo nepaėmė.

Briedis.

Ats. Sesers pretenzijos yra jau įsisenėjusios ir ji negalės atsiteisti sau dalies. Pasogas šiuo atveju neturi reikšmės. Jeigu tamstos diedukas mirė prieš 1912 m., tai tėvo seseriai priklausė 1/4 dalis viso palikimo. Tas teises per įsisenėjimą ji prarado. Jeigu matininkas per komasaciją užrašys žemę tėvo ir jos sesers vardu, reikės kelti bylą teisme, kad pripažintų tamstos tėvą visos žemės savininku, nes jo sesuo teises prarado.

MOTERŲ DARBAI

Ko nori vaikai

Dažnai motinos nusiskundžia savo mažais vaikais, kad jie negeri, rėksniai, ožiuoti nepaklusnūs, meluoja ir dar daug visokių kitų blogybių pilni. Kol vaikas mažas, tai motutė nori, kad jis tylėtų ir gražiai žaistų. Paaugęs, turės motutei padėti įvairius darbus dirbti. Ir tėvelis laukia, kol sūnelis paaugės, tai nemaža darbų našta nukris nuo jo ant sūnaus pečių. Kaip skaudžiai nusivilia tėvai, jei jų visos svajonės, visas laukimas nueina niekais. Išaugo sūnus ar dukrelė ne tokie, kokių laukė tėvai. Sūnus neklauso, negerbia tėvų ir dar jiems meluoja. Tėvai, rodos, dori, geri žmonės, kodėl gi vaikas toks išsigimėlis.

Dabar pamėginkime paieškoti priežasčių, kodėl vaikai pakrypo blogojon pusėn.

Motute ir tėveli, prisiminkite vaiko pirmuosius gyvenimo metus. Vaikas jau nuo 2 metų pradeda galvoti. Jis visokius gamtos ir gyvenimo reiškinius nori suprasti, nori sužinoti, kodėl taip yra, iš kur atsirado tas ar kitas ir t. t. Į daugybę klausimų nemoka pats duoti atsakymo. Jo protas nepajėgia visko suprasti, tai jis pradeda klausinėti pas tėvelius. Tėvelis gi neturi laiko, pabara vaiką ir liepęs nelysti į akis, pavaro nuo savęs.

Vaikas, prisimeilinęs prie motutės, ir ją apipila klausimais. Motutė, neturėdama laiko, praleidžia vaiko klausimus negirdomis arba atsako neteisingai, sumeluoja vaikui. Ir pavadinus kvailiuku liepia lysti ant krosnies, kad nesušaltų. Sėdi vaikiukas ant krosnies, bet jo galvytėje pilna įvairių klausimų. Jis žiūri, dairosi klauso, nes nėra to, kas jam tuos neaiškumus paaiškintų.

Vakarais ar šventomis dienomis vaikams dar blogiau. Susirinkęs jaunimas ar ir vyresnieji pradeda mažus vaikus erzinti, juoktis. Ypač jaunimas pradeda klausinėti pas vaikus visokių nesąmonių ir meluoti. Vaikai supranta, kad iš jų juokiasi ir pradeda visų vyresniųjų nekęsti.

Laikas bėga. Vaikas auga, o su juo auga ir neapykanta vyresniesiems. Jis dabar pradeda viską suprasti. Supranta ir tai, kad jam visi melavo. Neturėjo vaikas gero pavyzdžio ir išauga toks, kaip jį augino. Dabar aišku, kodėl vaikas negerbia tėvų, jų neklauso ir meluoja.

Antras labai svarbus dalykas tai tas, kad pirkioje vaikai nebūtų stumdomi iš vietos į vietą su savo žaisliukais.

Būtinai turi būti pirkioje kur nors paskirtas kamputis, kur vaikas pats vienas, niekeno nevaržomas, galėtų pažaisti. Svarbu taip pat, kad vyresnieji netrukdytų vaikams žaidime ir nesikištų su savo patarimais ar pamokymais, jei vaikas neprašo. Reikia pamokinti, kad pabaigęs žaidimą vaikas pats susidėtų žaislelius vieton, tuo pratinsime vaiką tvarkos laikytis.

Taigi tėveliai, jei norite, kad vaikai jus mylėtų, nuo svetimųjų nebėgtų ir būtų tvarkingi, tai netrukdykite jiems žaisti ir nesisiūlykite su savo patarimais.

Taip pat pravartu būtų suminėti dar vienas peiktinas dalykas.

Dažnai motutės, esant svečiams, pasakoja apie vaikus visokius jiems malonius ir nemalonius dalykus. Vaikai tą girdi ir už tai jie nemėgsta tų svečių, kam jie atėjo, ir motutės, kam pasakoja. Arba dėl įdomumo motutė kalbina vaiką, reikalauja, kad juoktųsi, dainuotų ir svečiams eilutes sakytų. Vaikas motutės reikalavimų nepildo, nuo svečių bėga slėptis ir pamažu pasidaro laukinis, nekalbus.

Taigi tėveliai, duokite savo vaikeliams tą mažą džiaugsmo spindulėlį, o jie jus gerbs, mylės, niekad nemeluos ir varge neapleis.

„Šiandien bus muzika"

Sekmadienio popietį mergaitėms linksma. Jos tik bėga viena pas kitą, skubindamos pranešti linksmą žinią: „Žinai, sesule, šiandieną bernai pasamdė muziką, gal eisi?" Eis viso kaimo mergaitės, šoks, dainuos, bus linksma, gražu. Viskas gerai būtų, tik toje pirkioje, kurioje šoks, bus tiek dulkių, kad net lempos palubėje kabančios nesimatys. Bus ten taip karšta, kad prakaitas, kaip viduvasaryje per rugiapiūtę, srovėmis per akis bėgs.

Taigi mergaitės, turite atsiminti štai ką. Eidamos į šokius renkitės kukliai, nesipuoškite per daug ir nesidėkite geriausios išeiginės suknelės, nes ją sunaikinsite. Geriausia bus, jei užsidėsite kokią pigesnę eilutę, kurią, reikalui esant, lengvai galėsite išsiskalbti. Negražu, jei per daug apsikarstysite įvairiomis pažibomis (broškomis), žiedais. Sagos, žiedai ir karoliai kartais būna brangūs, atmintiniai, o šokiuose per neatsargumą sutraukuote arba berniukai paima, būk tai juokais, bet retai kada grąžina. Parėjęs iš šokių berniukas atsineša ne vieną nosinę, karolių eilutę ar šukas. Negražus paprotys, bet berniukai jį seka. Taigi pigiais blizgučiais per daug apsikabinti yra negražu, o brangesnių į šokius gaila.

Kai kurių kaimų mergaitės aklai seka miestiečių madą. Jos, kaip ir miestietės, ima dažytis ir miltuotis nosis ir veidus. Ar žinote mergaitės, kad išsidažiusios atrodote daug senesnės, negu iš tikro esate.

Vyresnės miesto moterys dažosi tam, kad paslėptų savo raukšles ir veido nelygumus. O kam gi reikalingas nuo sienelės kalkės arba nuo lempos raudonas popieris jaunai sodžiaus mergaitei.

Taip pat netinka mergaitei šokiuose per daug šūkauti, iš visko garsiai juoktis ir nepažįstamus kalbinti. Kas norės, tai mergaitę susiras netik tada, kai pati visiems peršasi.

Šokiuose mergaitei nevalia užsimiršti ar, taip sakant, „pamesti galvos", bet visada atsiminti, kas aplink ją darosi ir ką ji pati daro. Kai kuriuose kaimuose mergaitės yra tokios drąsios, kad prisišokusios, užuot ėję namo, dar padeda berniukams išsigerti. Paskui, auštant, skaičiuodamos tvorų lentas, pareina namo.

Neverkite ir nesistebėkite, jei paskui susilaukiate negražių kalbų apie save.

Iš viso, kas čia pasakyta, aišku, kad mergaitė netik namie ir atlaiduose turi būti rimta ir kukli, bet ir įvairiuose pasilinksminimuose turi nepamiršti šių dorybių.

Taigi, mergaitės, atsiminkite, kad visur turi būti ribos ir saikas.

Valgiai iš miltų

1. *Lazankos.* Kietai išminkyti tešlą su kiaušiniu arba be kiaušinio, iškočioti ir supiausčius nedideliais kvadratukais suleisti į verdantį, sūdytą vandenį. Išvirusias lazankas išgriebti sieteliu arba nusunkti ir aplaiščius spirgučiais duoti į stalą.

2. Taip pat išvirtas lazankas galima aplaistyti iki geltonumo paspirgintu sviestu ir paduoti į stalą.

3. Lazankas reikia aplaistyti paspirgintu sviestu ir pabarstyti sausu tarkuotu sūriu.

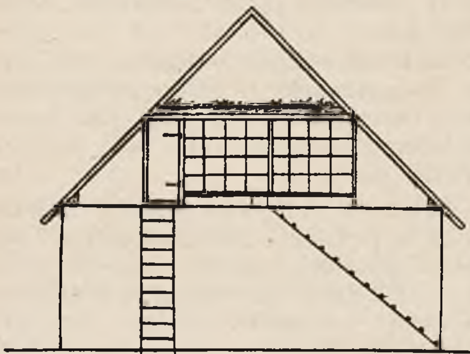
4. Į paspirgintą iki geltonumo sviestą įdėti smulkiai sukapotą, kietai išvirtą kiaušinį ir tuo padažu aplaistyti lazankas ir paduoti valgyti.

5. Užplikinti verdančiu vandeniu aguonas ir palikti nakčiai. Ant rytojaus nusunkti aguonas ir sutrinti, pridėjus truputį cukraus. Išvirtas lazankas išmaišyti su aguonomis ir paduoti į stalą

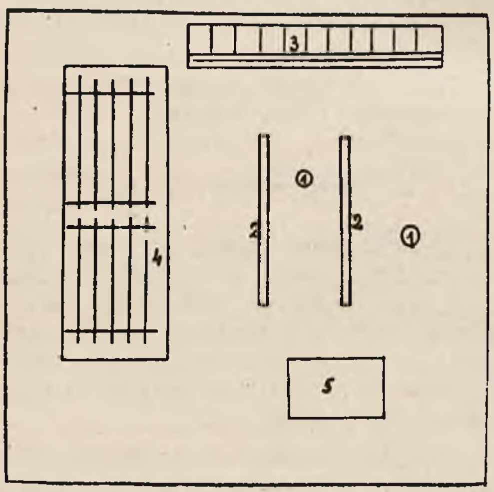
6. Išvirti šviežių ar džiovintų vaisių su cukrumi. Išvirusias lazankas sumaišyti su virtais vaisiais ir paduoti į stalą.

7. Padaryti grybų padažą. Maždaug $^1/_2$ litro vandens išvirti keletą gerai išplautų džiovintų grybų su svogūnu ir druska. Išvirusius grybus smulkiai supiaustyti ir sudėti atgal į grybų skystimą. Paimti porą šaukštų geros, rūgščios grietinės ir, įdėjus 1 šaukštelį miltų, gerai išplakti. Išplaktą su miltais grietinę supilti į grybus ir dar kartą užvirinus, nukelti nuo ugnies. Šiuo padažu aplaistyti lazankas ir paduoti į stalą.

į vištidę ir atgal. Tokiu būdu vištidė ir bus baigta. Tada jos viduje reikia įrengti laktas, lesyklas, girdyklas, smėlio dėžė ir kontroliniai lizdai. Kaip vištidė turėtų atrodyti, žiūrint iš galo ir kaip įtaisyti vidus, nurodyta brėžinyje.

Ši vištidė yra labai pigi. Ją taisant, ūkininkui tenka pirkti tiktai vinius, stiklą ir gal sumokėti už langų rėmų padarymą, jeigu pats ūkininkas jų nemoka pasidaryti. O spalių, o jeigu jų yra nedaug, tai piūvėnų, kiekvienas ūkininkas turi. Lentų, apalkų, kartelių, šiaudų irgi nereikės pirkti, nes pas kiekvieną

Vištidės vidus. 1 — girdyklos, 2 — lesyklos, 3 — kontroliniai lizdai, 4 — laktos ir 5 — smėlio dėžė.

jų susiras. Tokiu būdu reikia tiktai noro, tik netingėti ir vištidė galima kiekvienam įsitaisyti. Žinoma, ši vištidė nėra labai gera. Jos trūkumai yra šie.

Vištos nepatogu prižiūrėti. Nešant joms lesalą arba vandenį, o taipgi einant išimti kiaušinių, reikia visuomet lipti laiptais, kas žiemos metu, kaip esti sniego, ledu apšalę, galima nukristi. Be to, tvartai esti kiek toliau nuo gyvenamų namų. Dėl to reikia toli vaikščioti į vištidę. O vištos reikalauja nuolatinė priežiūros, dėl to pas jas reikia gana dažnai apsilankyti.

Nors vištos yra atsparūs paukščiai, tačiau labai nepakenčia drėgno ir nešvaraus oro. Tokiame ore jos greit suserga džiova. Nors aukščiau aprašyta vištidė yra gerai izoliuota nuo tvarto garų ir kvapo, tačiau drėgmė ir garai visgi įsiskverbia ir vištoms pakenkia. Norint gerai apsisaugoti nuo drėgmės ir blogo oro, reikia labai gerai izoliuoti vištidės grindis, palėpes ir, be to, dar įtaisyti vištidėje ventiliatorių.

Jeigu vištidėje langai tenka daryti stoge, tada neprityrusiam ir mažiau sumaniam ūkininkui sunkiau išplanuoti, sutvarkyti. Darant langus stoge, šone, langai reikia daryti, dėti tuo pat pažulnumu (pasvirimu), kaip ir stogas. Tada į vištidę įeis daug saulės šviesos. O šviesa vištoms yra labai reikalinga, naudinga.

Nežiūrint čia suminėtų trūkumų, vištidės ant tvartų yra daug geresnės, naudingesnės, negu įtaisytos tvarte, su gyvuliais arba po krosnimi. Taigi, kas negali įsitaisyti atskirų vištidžių, būtinai turi įtaisyti vištides ant tvartų. Tose vištidėse vištos daug geriau jausis ir duos daug daugiau naudos, negu laikant jas po krosnimi, kartu su gyvuliais arba ore. *J. J.*

Klausimai ir atsakymai

Ats. V—tui. Prisiųsti obuoliukai nėra visai laukinės obelies. Ta obelis truputį skiriasi nuo laukinės, kurių sėklos skaitomos geriausios laukinukų auginimui. Tačiau skirtumas tarp šios obelies ir grynai laukinės yra labai mažas. Jeigu ji augtų blogesnėje žemėje, kur nors miške tarp medžių, tai jos ir vaisiai mažai kuo skirtųsi nuo tikrosios laukinės obelies vaisių. Dėl to šios obelies sėklas galite drąsiai rinkti ir iš jų auginti laukinukus. Jeigu juos išauginsite gerai, su tinkamomis šaknimis, tai jie visai nesiskirs nuo tikrųjų laukinių obelių laukinukų. Ši obelis yra tikrai neskiepyta ir jos vaisiai vistiek skaitomi laukiniais. Jeigu tik galite tų obuoliukų gauti, rinkite sėklas ir auginkite iš jų laukinukus.

Kl. Kada arklys gali susirgti dusuliu? *Alis.*

Ats. Arklys dusuliu dažniausiai suserga po chroniško bronchų uždegimo. Jeigu chroniškas bronchų uždegimas laiku ir visiškai neišgydomas, tai gyvulys vėliau suserga plaučių emfizema, tai yra, dusuliu. Sergant dusuliu, arklių plaučių pūslelės pasidaro mažiau elestingos ir po išalsavimo plaučiai nebegali taisyklingai susiglausti. Dėl to arklys negali pakankamai įalsuoti oro. Bet dusulio priežastimi dar gali būti ir nosies, gerklės ar koserės susiaurėjimai, įvykę dėl įvairių viršutinių alsavimo takų sienelių pasikeitimų. Ir galutinai dusuliu arklys gali susirgti sugedus širdžiai. Tačiau dažniausiai arkliai dusuliu suserga po chroniško bronchų uždegimo, kai ši liga laiku neišgydoma. Dusuliu sergąs gyvulys tankiai alsuoja. Pabėgęs 5 minutes riščia, alsuoja apie 50—60 kartų per minutę, kai sveikas arklys po tokio bėgimo alsuoja per minutę apie 30 kartų. Nustojęs bėgti dusuliu sergąs arklys normaliai pradeda alsuoti (8—16 kartų per minutę) tiktai po $^{1}/_{2}$—1 valandos, o sveikas jau po 20 minučių normaliai alsuoja. Be to, dusuliu sergąs arklys kai kada kosti, yra silpnas, greit pavargsta, esti liesas ir sunku įpenėti. Dusulys yra nepagydoma liga. Sergąs arklys niekuomet nepagis. Tačiau gydant liga kiek sumažėja ir gyvulys jaučiasi geriau, esti darbingesnis. Gydant, reikia duoti aršeniko *(Liquor Kalii arsenicosi)*, kiekvieną kartą po 0,1—0,5 gramo, iš viso apie 50 gramų. Be to, gyvulys reikia šerti koncentruotu pašaru, o stambiųjų pašarų: šieno, kapojų duoti kuo mažiausiai. Sergančiu arkliu mažai dirbti, laikyti gerai vėdinamame, be skersvėjų tvarte.

Kl. Kiek kaštuoja 1 kg facelijos ir kur ji sėti. *Alis.*

Ats. Facelija priskiriama prie medingųjų augalų, nes ji ilgai žydi, o žieduose yra daug medaus, kurį bitės be jokio sunkumo pasiekia ir iščiulpia. Dėl to facelija dažniausiai sėjama bitėms, kad jos turėtų iš kur nešti medų. Bet facelija yra naudojama ir gyvuliams pašarui. Tačiau šiuo atveju ji reikia piauti prieš žydėjimą, nes vėliau nupiauta labai sumedėja, sukietėja ir gyvuliai nenori jos tada ėsti, nes yra perkieta. Sėjant faceliją pašarui, reikia dar atsiminti, kad kai kurie gyvuliai, kol dar neįpratę, nelabai nori ją ėsti.

Facelija dar sėjama ir žaliai trąšai, taigi suaugusi apariama, kad patręštų lauką. Patręšia ji neblogai, nes užauga didelė, šakota, ilgomis šaknimis. Tačiau dažniausiai facelija sėjama bitėms ir tada laikoma, kol peržydėja. Po to arba apariama kaip žalia trąša arba nupiaunama ir atiduodama gyvuliams, kurie jaunesnias šakeles, lapelius nuėda, o liekanos iškratomos tvarte kaip kraikas. Facelija auga visokioje žemėje, jeigu tik ji per daug nesausa ir nelabai šlapia, drėgna. Daug tręšimo nereikalauja. Tačiau kai esti gerai patręšta, tai geriau uždera. Naudinga gerai ir giliai įdirbti žemę, nes turi ilgas šaknis. Sėjama viena, be kitų augalų, geriausia dalimis, 2—3 savaičių protarpiais. Tada bitės turi ilgai sau maisto. Žydi apie 2 savaites, pradedant nuo apačios. Taigi sėklos pribręsta ne visos iš karto. Vienam ha reikia 5—10 kg sėklų. 1 kg kaštuoja apie 1 auks. Vašką iškeisti į korius galite Vilniuje. Už 2 kg vaško gausite 1 kg 80 dekų dirbtinų korių, bet dar turesite primokėti pinigais 3 auks. ir apmokėti paštą už persiuntimą. Siųskite šiuo adresu: *Wilno, ul. Jasna 17. M. Czybir.* *J. J.*

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų sausio 28 d., Vilniaus Javų - Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	13 75—14.50
Kviečiai	18.25—19.50
Miežiai	15.25—16.25
Avižos	12.75—14.50
Sėmenys	53 00—54 00
Vikai	16.75—17.25
Lubinas (mėlynas)	10.75—11.25
Kvietinės sėlenos	11.50—12 00
Ruginės sėlenos	9.75—10.25
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.10
„ „ „ detal.	3.40
„ „ II rūšies urme	3.00
„ „ „ detal.	3.30
„ „ sūdytas urme	3.00
„ „ „ detal.	3.20
Kiaušinių 1 kg urme	2.40
„ „ detal	2.60

Wydawca-Leidėjas L. Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „Ruch", Tatarska 6 Redaktor-Redaktorius Inž. M. Čibiras